

ԲՕՀԷԷ

ՂԱՐԻՏԻՆԻ ՏԵՎԼԻՎ

ԸՏԷՏ 28

1856

16 ՕԴՈՍՈՍ

ՊԵՏՅԻՔԻ ՆԵՐՈՒԼԻՆՈՒՆ

ԹԵՓԵՔԻՒՐԼԵՐԻ

» Այս թարգմանության հետևի՞մ տեղերէք պերիսի
գուհը հիմար տիր , քի Այսհըն պիրլիյինի վաղ էտեր .
վէ էյի պիրլը իմ քի օնուն տինինն ասըլ թէմէլն պուլ
սահիճ իթիգատ տըր . լաքին հէր քէս պիրլը քի պուլ
նուլ Սուլտէստէն վէ եհհուտիլէրին նագլինտէն (աւան
դուլթիւնունտան)¹ ալմըշ տըր : Պուլ քիմնէնին ֆիլքրի

1. «Ասիլ Երէսի պիր լուղէթ օլուպ , Գամուս
նամ լուղէթ քիթապընըն թապիրի միւճիւպինճէ « պիր
» նէսնէյի եերինտէն պիր ախէր եերէ հէօղըմէք մա
» նուսընտա տըր : » Այն Հայճաւաւար-Սիւն լուղէթի
պիր նէսնէյի ամանէթէն պիր ախէրինէ թէսլիմ էտիպ
անտէն տախի եհտ պէ եհտ սէլէֆտէն խալէֆէ հէչերթ
մէք մանասընտա օլուպ , Հայճանըն աւար-Սիւն լու
ղէթինի թիւրքէտէ նափլ թապիրիյլէ աննաթմասը մի
նասիպ հէօրիւնմէիլէ պուլ մահալտէ շէրհ վերիպտի :

եախուտ հայալը՝ քէնտի քիթապընտա նէշը էթտիյի
քնաֆֆէի թալիւմաթի իթիգատիէնին ասասը օլտու .
վէ պուլ քիթապտա հայլը գարըզըզը՝ վէ ֆիքր ան
նաշըմայաճագ րատտէտէ սարպըզ վար տիր : Լօյլէ
պիր էֆքընար սահիպի քիմնէնին իշի տիր քի , քէնտի
թէվապիսի իշիւն պիր տին իճատընա գալըզըզ՝ ինսան
աղընտան իւքսէք միւշքիւլէրին հալլինէ էլ վուրտու .
վէ նապէճա քէլիմաթէ գարար վէրտի : Հէր վէճհիլէ
սահիճ տիր քի , Ըլաճ քէնտիսի ագտէմճէ ինսանա
էյրէթմէտիքտէն սօնրա՝պիր քիմնէ նէ գատար պէյլիւք
ատամ օլտա , Ըլաճ իշիւն վէ ճէննէթ իշիւն վէ ախ
րէթ իշիւն աղըլ գանաճագ պիր շէյ սէյլէյէմէղ : Ը
խէր խուսուստա պուլ քիթապ տիւննէվիճէ զաֆէր պուլ
լուպ մէմալիք զապթ էթմէք թէրթիպլինտէն իպարէթ
տիր :

» Պուլ քիթապըն հէր մահալինտէ՝ միւլէլլիֆինին
զիտտէ շէրէֆէ մէյալ օլտուղունու կէօթէրիր : Ինսաճ
նըն ճէմի խըրս ու շէհվէթինէ թարաֆտար օլտալ՝ քի
շինին կէյնիւնէ խօշ կէօրիւնմէք իշիւն ճիսմանիէ մէ
թանէթ վէրիր : . . . Պուլ միւնվալ իւզրէ՝ պուլ հիւլ
խալարտա օլտան քիմնէտէ քնապիպլէք նիշանէլէրի թանը
լըր . լաքին Քրիստոսուն՝ հազգընա պէյլէ պիր շէյ
սէյլէմէք օլ գատար մինասիպէթ ալմաղ , քի զանն էթ
մէմ քի օնուն տիւշմէնլէրինտէն պիրիսի հազգընա պէյ
լէ պիր շէյ տէմիշ օլտա : Լաքին շու իքի սէօզիւն պիրի .
վէ պունտան պաշգա տէյէճէք եօզ տուր . Քրիստոս
եա՝ պիր քնազիպ քիմնէ իտի . եա՝ Ըլաճ ըտը :

» Քրիստոստա տիւննէվի շէրէֆէ հալվէս կէօրիւն
մէղ . կալընըզ քէնտի սէմաֆի մէմուրիէթինէ մէշղուլ
տուր : Տիւննատէ պիր աղիմ ֆէսատ չըգարըզ չօզ քիւլ

տելեր քենտինե պենտ էթմէյէ միւգ թէտիր իտի . տիւն
 եէլի հիւքիւմէթէ մուծասարրըֆ օլուպ գուտրէթիւ
 պիր քիմնէ օլա պիլիր իտի . մէրամ էտէճէք օլա՝ քեն
 տի իչիւն հեր շէյ հազըր ըտը :

» Եթէ հուտիւր՝ ճէմի տիւշմէյէրինի բայիմաւ էտէ
 ճէք վէ քեաֆֆէի ալէմի հիւքիւմիւ ալթընա ալըպ միււ
 քիէթ վէ սալթանաթ սիւրէճէք պիր Սեսիայէ միւնթա
 զըր ըտըլար : Վազա պուստա՝ իհթիրաղ էթմէսի միւշ
 քիւլ պիր իղվա , վէ ճիհանը զապթ ու թէսիւր էթ
 մէյէ թապիաթճա իգթիղա էտէն էշնա վար ըտը : Վա
 քին Աղիզ քիթապլարըն Փիքրինէ դալեաթ մանեա վէ
 րէնէրէ էն էֆիլէ Քրիստոս էֆէնտիֆզ դարը չըգտը
 վէ սապիթ իթմէյէ մէճպուր օլաու , քի Քրիստոսուն
 զաֆէր ու Փիւթիւհաթըր րուհանի տիր . պէտ խոյ
 լարը զապթ էթմէք վէ խըրս ու շէհվէթի իթաաթ ալ
 թընա սօլմագ վէ սուհուլէթիլէ ճանշարը քենտինէ պենտ
 էթմէքտէն իպարէթ տիր : Վէ Աղիզ քիթապլար ալա
 նէն ճիհանըն իթաաթընը թարիֆ էտէրէր իսէ տէ ,
 պու իթաաթի մութլագ՝ տիւնեանըն սօնունտա իքինճի
 տէֆա կէլիշինէ մէնսուպ տուր : Հիսուստա՝ պու մա
 նեայը քենտի թէվապիսինէ էյիճէ դանարըմագ իչիւն պիր
 զայրէթի մախսուսէ կէօրիւնիւր : Պիր դաչ տէֆա օնու
 թուլթուպ վիատիշահ էթմէք իսթէտիլէր . թաճը պա
 շընտան պէր թարաֆ էթտի , իսթէմէտի . անճագ քեն
 տի պիքիր վալիտէսինին թէտարիք էթտիյի թաճտա ը
 տը կէօղիւ . վէ ինսան խէլասը իչիւն գուրպան օլաու
 ղու կիւն պաշընա օնու գօտուլար :

» Հիսուս ինսանըն ախէր կէօնէ զայիֆլիքլէրիյլէ
 տէ սուլհա եաթըշմաղ : Ինսանըն աղալարընը՝ քի ինսան
 իւզէրինէ զօրպա տըրլար . տէյիլ էմի էթմէյէ՝ իլլա էմ :

քէ ի թափաթ էթմէղէ թային օլունմուշ եէսիր կիպի գոռւ
լանըր : Պէտ խուշարա տերեճէյի նիհատէ տաալէթի
վար . ինսանճա իշէրին իլերէմէսինէ պաշընճա վէսիլէ
օլան խըրս ու շէհվէթի քիւչիւք պրագըր . մէսնէտին
տէն մաղուլ ինսան թապիաթըյա՝ քէֆարէթ մաթու
պունտա օլան տարկըն պիր էֆէնտի միսիլիւ ահքեամա
նէ սէօյլեր . անճագ քէլամարը հէր նէ դատար սէրտ
իսէ տէ՝ ինճէ վէ դիւտտէ հալա միսալի քիշինին ճա
նընա թէսիր էտէր . զամիրի ծնունուլա միւթէէսիր օ
լուր . գանար վէ սիւքիւթ էտէր :

» Ալահանի գարտաշըղըն թալիւմաթընա իպատէթ
լէ իթիպար էտէն սահիհ քրիստոնեալար հագգընա պի
հուտէ նէսնէլեր՝ մագամընտա սայըմըշ օլան բօլիգիքա
յը Յիսուս պիր թարաֆա պրագըր :

» Ազգըգաթ պու սյըրճա քէնտի պաշընա պիր շախս ,
քէնտի պաշընա պիր տին մէմուրու , վէ տինի քէնտի
պաշընա վէ ախէր տինլերին հիչ պիրիսինէ պէնդէմէզ
պիր տին տիր . պիրիսի տէր իսէ քի՝ ախէր եէրտէ տէ
պունուն կիպիսի կէօրիւմիւշ տիւր , եալան սէօյլեր .
քեաղիպ տիր :

» Ազգա Քրիստոս պիղիմ իմանըմըզա պիր թա
ղըմ էսրար թէքլիֆ էտէր . վէ պէն Ալլահ ըճ լու
ղէթլէրտէն իպարէթ հիտտէթլիւ քէլամարընտան մա
տէ պիր րաճօն իպրազ էթմէյերէք՝ սէօյլէտիքլէրինէ ի
նանմագ էմր էտէր :

» Պունու աշիքեար սէօյլեր . վէ պու աշիքեար
սէօյլէմէսիյլէ՝ քէնտինին վէ տիկէր տին միւճիտլէրինին
մապէյնիտէ նէ՞ տէյնի չուգուր պիր խանտէք դապար :
Իշիւր պու քէլամը սահիհ աէյիլ իսէ նէ ճէսարէթ . նէ
իմանըղըզ վէ նէ քիւֆիւր : Տահա պէօյիլիւնիւ սէօյ

լէյիմ. պու կիսի պիր քելամա օլան իթիդատըն քեաֆ-
ֆէի ճիհանտա զաֆէր պուլմասը Ալլահ թարաֆըն-
տան տէյիլ խէ՝ ինանանլարա մագպուլ պիր էօղլը օ-
լուր . վէ Ալլահ էօդ տուր տէյէնլէրէտէ դուվվէթլիւ
պիր րաճօն օլուր :

» Պուշտան մատէ՝ Լաֆէնտիմիդ ինանմագ իչին
պիր թագըմ էսրար թէքլիֆ էթմէսինտէ թապիաթի հա-
լէ զայէթ մուաֆըդ տըր , զիրա ճէմի ալէմ էսրարըլա
տօլու տուր : Ալէրէտէն կէլիյօր ում . նէրէյէ կիտիյօր
ում . նէ՛ իմ պէն : Ինսանըն էօմրիւ կերէք իպթիտասըն-
տա , կերէք նազմ ու թէշքիլինտէ վէ կերէք նիհայէ-
թինտէ էսրար տըր : Ալէրէք ինսանըն տախիլլինտէ վէ
կերէք խարիճինտէ , վէ թապիաթտա էսրար տըր հէր
պիր շէյ . վէ իսթերլէր քի տինտէ էսրար օլմասըն :
Տիւնհանըն խալզ օլմասը վէ նէթիճէսի՝ պիր թէք ա-
տամըն նիհայէթի վէ իպթիտասը միսիլլիւ ազըլ էրմէգ
պիր էսրար տըր : Ա՛գալլի քրիստոննայլզ պու միւշքիւլ-
լէրտէն գաչընմագ . գարշըսընտա տուրուր . վէ ինսան-
լարըն հագգընա պիզիմ թալիւմաթի իթիգատիէմիդ պու
միշքիւլլէրին ճէվապը տըր : Հէր պիր շէյլին թապիա-
թըմ էսրար օլտուղունու պուլթիերէսթլէր ինքեսար էթ-
մէզլէր խի . օնլարըն ինտինտէ՝ հէր պիր շէյտէ էսրար
վար ըտը . նէվ պէ նէվ էսրար լւանըլար ըտը . Խսի-
նին էսրարը , Բաքոուլն էսրարը , ազըլ էսրարը , վէ
րէզալէթ էսրարը : Պու խուսուստա պուլթիերէսթլէ-
րին իպատէթ խանէսինի գուշատան մէքրուհ վէ գոյու
գարանըգտան քերիհէն իճթինապ էթմէյէ հէր քէսին
հագգըլ օլուր :

» Լաքի-Բելտանիլէրին վէ Լընէլէրին վէ Պըպթի-
լէրին քէնսի հալան ալլահալարընըն թէվէլլիւաիւ հագգը-

նա պիր պիրինն զըտ քելամարնտա նէ պիր պիրինն
թուլմազ գարըջըգըղար . էյիճէ միւլհազա օլունմամը
րապրթասըզ հիւլեալար գալապալըղ . իւլփիտէն հէ
սիւֆլիտէն , աղիզտէն վէ փիստէն մախլուլթ հէքեայե-
լէր : Աւփսինտէն աղ կիւճլիյիլէ աննաշըլաճաղը շիր-
քէթի ինսանինին իպթիտասընա վէ թէվարիիննէ , վէ
ալէլ խուսուս՝ էվվէլ գէման փաաիշահլարընա տայիր
տիրլէր . անճազ թալիմաթի իթիգատիէլէրի եսքի նագ-
լիէթտէն (աւանդուլթիւնտան) գալմա պիր գաշ իման
պասընտա եախուտ զալիաթ մէզհէպ գալաիտինտէն իւ
պարէթ տիր . վէ պուլթիէրէսթլէրին իպատէթիկահհը
ղաթը հալինէ պագարագ , ինսան հիսսինին ֆասիտը
շըզլարընըն գարանըգ մէքեանը , վէ հայալըն պիր տիւր-
լիւ մինասիպէթսիղլիյինն մէքուհ արամկեսհը , վէ
ինսան տէրուկինին ճէմի տիփանէլթլէրինն վէ գէմանէ-
նին քեաֆֆէի զալեաթլարընա թախսիս օլունմուշ մա-
հալի տըր :

» Պէօյլէ իպատէթիկահհլարըն այն մէմուրլարը
տա պունա ույիուն օլուրլար . վէ պունլար սահիհլէք
իպատէթիկահհը վէ սահիհ տին մէմուրլարը օլա պիլիւ-
լէր մի . Վիմ պունա պէլիաէյէ պիլիւր : Քաշըր . պուլթ-
փէրէսթլէր պիլէ սահիհէն պունա ինանմատըլար :

» Եալընըղ քրիստոննալըգ քէնտի զուհուրունտան
պէրու պու հալի իլան էյլէտի . վէ եալընըղ ծուուն
հագգը վարըտը . զերա եալընըղ պունուն թալիմաթի
իթիգատլէրի միւնագըտ վէ պու միսիլիւ իլանէ մինա-
սիպէթլի իտիլէր : Պուլթփէրէսթլէք օլ գատար թէ-
հալիլիւրիլէ քրիստոննալըղա գարը չըգմասընտա պու-
նուն պէօյլէ օլաճաղը քէնտիսինն տույ օլմուշ կիպի
իտի : Վրիստոննալըղն սէսի՝ ինսանըն գամիլինի :

ույնանորորդ պիր գուլվէթը իրմանիտաւ կիպի իշե-
տիւտի . վէ պուլթփէրէսթըք՝ քէնտի թէմէլինին սար-
սըտըղընր աննատը , վէ պուլ պէհատըննէ սէսին հիւ-
ճիւմինէ գարը չըգարաճագ պիր շէյի օլմայըպ , զաթէն
վարըղը տախի թէհլէքէյէ տիւշմէսի իշին պիր գու-
տուրմագ սէսի տիր պրագտը : «Պու դուտուրմագըղդ՝
քէնտի այնլէրինէ իսքեաթ օլմուշ օլմայարընտան նէշաթ
էթմէ տէյիլիտի , իլա՝ էօլմէլէրինի եագըն տույանլա-
րըն ումիտսիղըք սէսի կիպի իտի . զիրա պուշլարըն
եաշամասը՝ քէնտի պուլթլարընըն եաշամասընա պէնտ
իտի :

» Եւայանըն զաիթըղի պէօյլէ տիր , քի քէնտիսին
տէ ասլա սապիթ պիր շէյ պուլուշմագ : «Վալեաթըն
էյրէթի՝ աղաճընթա պիր սաղ իթիգատ վէ իթիմատ
նաօըլ ֆիլեղլէնէ պիլիր : Խայր . պուլթփէրէսթըք
պուլթփէրէսթըք ինանմագլարըտը . վէ պիզիմկիւնիւ
միւզտէ տէ հերետիկոս պիր քիմսէնին քէնտի մէզհէպինի
ուղղափառ տինտէն ֆարգ էթմէսիյէ ֆասիտ օլան
մատտէլէքէ սաղլամ իթիգատը օլմալ վէ օլամալ , ան-
ճագ իքի թարաֆըն պիլ իթիֆագ գապուլ էթտիյի
տիր քէնտինին տէ եալընըլ սաղ ինանտըղը . վէ պու-
լթարաֆէյն թագրիլինէ մէպին իթիգատար արըլար
հերետիկոսըղըն տէվամընա սէպէպ օլանլար : Լու-
թէրին վէ Վալվինին մէյտան պուլմասը՝ ինսանլարըն
տիւննէվի խըրսըլա վէ պէյլէրին վի քիւպէրանըն բօ-
լեգիքալարընըն իյանէսիյէ օլա պիլտի , քի հերետիկոս
ըղըն՝ փատիշահ հիւքմիւնէ վէ եկեղեցի նուֆուզու-
նա դարը սիլահ տէյիւ դուլանտըլար : Ընճագ շիմու-
քի վաղըթտա ագը պաշընտա օլան քիմնէ նաօըլ բրօ-
գէսըանըղտա դալա պիլիր : Բրօգէսըանըղըն հալեա

Հայաթտա օլմասը շիմտիքի վազթտա զուվվէթէ մա-
լէք օլմասըյա տէյիլ, կէչմիշ վազըթլարտա զաֆէր
պուլմասընըն պէրէքէթի տիր :

» Քրիստոնեայ տինի կիպի Հանկը տին վար տըր ,
քի մութլագա էլղէմիէթի օլսուլն . վէ ինսան զամիրինի
ույանտըրսըն վէ տօղուլ եօլա կէօթիւրսիւն վէ րահաթ
էթսին : Այալան իթիգատլար ֆէքրի դըլավուղսուլզ կէմի
կիպի ալա պախթի Հալզանտըտա պըրագըրլար : Վէ բրօ-
թէսղանլըզ տախի ճան իտարէսինի թէրք էթմէսիյլէ
քէնտինին ուղուրսուլզ զաթընը կէօթէրիր :

» Աննարըմ քի Ալթէր վէ Վալվին պուլ եիւքիւ
իւղէրլէրինէ ալմագտան նէ իչիւն գօրգտուլար : Ա՛վէա .
պիլիրիմ քի ինսան գըսմը տայմա տիկէրինին զամիրինէ
եօլ կէօթէրմէքտէն գօրգար . եալընըզ ալլահա մախսուս
տուր պուլ ահքեամը քէնտինէ ալմագ :

» Քրիստոնեայըգտան խարիճ ճէմի մէղհէպ՝ ինսա-
նըն ճանընը պայաղը հօմրիւն շուղուլլարը իչինէ
աթարլար : Աոնփուտիոս չինլիլէրէ րէնճպէրլիյէ մէշ
ղուլ օլմագ թէնպիհ էտէր : Աիւղուրկոս վէ Վուլմա՝
նօմօսլարըն մագուլ մուվաղէնէսիյլէ վէ պիր շիրքէթի
մանղուլմէնին ահէնկիյլէ քէնտի հէմշէհրիլէրինի զապթ
էթմէյի մինասիպ կէօրտիւլէր . պուլնլարտան սօնրա պիր
ախէրի չըգտը . քէնտի թէվապիսինէ պիւթիւն տիւն
եայը դըլըճըլա զապթ էթմէք սըմարլատը : Շիւմէսի
ինսանը ումուրի խարիճիէէ սալտըրտըլար : Չօգ էյի :
Ապրին պուլ միսիլիւ ճէպպարլըղըլա տին էֆքեարընըն նէ
մինասիպէթի վար : Պուլնտա պէն եալընըզ շէհրիլէր վէ
միլէթ վէ պիր նօմօս գօյուլճու վէ պիր թագըմ մու-
ղաֆէր ապէր կէօրիւրիւմ : Անճագ տին մէմուրուլ հիչ
պիր կէրտէ կէօրիւլմէզ :

» Անճադ Ալահըն վարլըզ վէ ճառն էօլմէղլիյի վէ ճիհէննէմ վէ ճէննէթ վէ տիկէրի կիպի՝ ճէմի իթի-գատի մէղհէպիէնին պինա վէ ասասը օլան թալիւմաթ-լարը՝ ինսանն զամիրինի րահաթ էտէ պիլէճէք մէրթէ-պէտէ էմնիէթի թամմէիլէ ինսանա Ալահտան մատէ քիմ էօյրէտէ պիլիւ իտի : Քրիստոս պունլարը քէնտի թալիւմաթընըն ասասը մագամնտա վազ էթտիյինտէ՝ քէնտինին Խպնուլահ օլմասը հալինտէ մէվճուտ թամ ահքնամը իճրա էտէրէք վազ էթտի :

» Տին պէնտլերինին ճիւմէսինին քէօքիւ օլան պու պէնտ իչիւն իման լաղըմ օլմասընա շիւպհէ հօգ տուր . լաքին քրիստոսուն Ալահըզ հալինի պիր տէֆա գա-պուլ էթտիքտէ՝ քրիստոնեալըզ թահգըգաթը ալճէպրա գատիէրի կիպի թատղըզ վէ միւպէյին կէօրիւնիւլլէր : Իլմէ մախուս օլան պաղլանտը վէ իմթիլըաճ պունտա կէօրիւնմէսի՝ թաճիւպէ շալան մէվատտէն տիր :

» Պու թալիւմաթ՝ Ազիզ քիթապլարա մէնութ օ-լարադ , տիւննանըն նազլիէթինի փէք էյի թէֆտիր է-տէր վէ մէֆուլարընը աննատըր : Շիւմէսինի մէյուա-նէ չըգարըր . վէ թալիւմաթի իթիգատիէնին տիկէր պէնտլէրի՝ պիր զինճիրին խալգալարը կիպի պիր պիրինէ կէզմիշ վէ նէքտիկէրտէն այրըլմազ պուլունուրլար : Պունա տէլէճէյիմ հօգ . քի Քրիստոս էֆէնտիմիզին վարլըզ պիր ուճտան օ պիր ուճա էսրարտան իպարէթ տիր . լաքին պու էսրար՝ ճէմի քեաինաթըն զաթընտա իղ-հար օլան էսրարա մութապըզ տըր . վէ պունու թէրք էթտիյինտէ՝ տիւնեա պիզ զաթ աննալըլմազ պիր էսրար սըրասընա կիրիր . անճադ գապուլ էտէրտէն՝ ինսան գապ-մինին թէվարիսինէ մէրպուլթ օլան ճէմի միշքիւլլէրի հալլ էթմէնին աճայիպ սըրըրնա մալիք օլուրսուն :

Տէվմ օլաճադ :

Ազիւ քիթապլար տիւղմէ օլամազլար

Պոլնտան ագտեմ կէթիրտիյիմիզ րաճօնլար՝ Եղիզ քիթապլարն սահիհլիյինի թէքմիլէն իսպաթ էտէր իւսէ տէ , ինանմայանլարն եէտինտէ հիւզ պիր պէհանէ պրազմամագ իչիւն պու մահալտէ օնու տախի սապիթ էթմէմիզ իզթիզա էտէր , քի պոլնլարն դալպ վէ տիւղմէ օլմասը միմքին տէյիլ տիր :

1. Էթէնտիմիզին իքինճի տէհրի թարիխսնտէն պաշայըպ կերի կիտէրէք առաքեալլարն վագթընա եէթիլինճէյէտէք՝ պու քիթապլարն սահիհլիյինէ շէհա տէթ էտէն եկեղեցի վարդապետլերի էօյլէ պիր սըրա ըլա պիր պիրինտէն սօնրա զուհր էթմիշ տիր , քի աւրալարնտա պօշ եէր գալմազ . վէ պոլնու ագտեմճէ՝ զաննըմզա կէօրէ րէտտի մուհալ թարղըլա պէյան էթմիշ իզ տիր : Ելմտի օնու իշար էթմէք լաղմ կէլեր . քի իքինճի տէհրին վարդապետլերինտէն սօնրա զուհր էտէն վէ կզէմէս Եղէքսանդրացիէ չըրաղըզ էթտիքտէն սօնրա Եղէքսանդրիատա քեաին քրիստոնեալըզ մէքթէպինէ օնուն եէրինէ տէրս հօճասը օլան Որոգիւնէս՝ « կէօք դուպպէ աթընտա պուլունան քետֆֆէի մամալիքտէ դատիմտէն պէրի տէօրթ Եւետարանլարն մագպուլ թուրթուլմասընը սէլէֆլէրիմիզին նազլինտէն պլլեր իզ ո տէր : Սէին . Սապլ . գլ . Ա . Վէ ֆիլվա :

քի պու նագլիեթ ճեմի եկեղեցիներտէ վար ըտը . չիւն
պունյարն ճիւղէսինն թեմէինի պրագան եւ առաք-
եալար եւ ծնարն խալէֆերի օլտուլար . վէ պունյար
պիր մահալտէ պիր քրիստոննայ ճեմաթը թէչքիլ էթ-
տիքճէ աւետարանարը ծնարա թէսլիմ էտիպ՝ օլ ճեմա-
աթն իւզերինն բուհանի չօպանլար՝ եանի եպիսկոպոս-
լար նասպ էտերլէր իտի . Եւսեբի . պարս . Եկեղ . Գ .
37 : Վէ պունյար պիղալեաթ թալիմաթ է վէ ծնու-
հալի օլան աղիլ քիթապլարա մութասարըրֆ օլուպ՝
տրգագաթըլա ծնու հըֆը էթմէյէ վէ մէվճուտ վէ թէ-
միլ ստգլայըլ խալէֆերինն վէ տիկերէ թէսլիմ էթմէյէ
մէմուր ուտուլար : Ա . թիսալ . 2 . 20 : Իմաի՝ ալե-
մին պիրի սիւալ էտեր . եկեր պու քիթապլար գալը վէ
տիւզմէ իտիլէր , պունյարը առաքեալար ինչա էթտիլէր
տէյերէք տիւննատա պուլուճան ճեմի քրիստոննայ ճե-
մաթլարընա եութտուրմաղա հաճիլը գուարէթլի նու-
ֆուս տեսթրէս օլա պիլմիլ . ինճ գըտար կէնիլ հիւքմիւ
օլմալը քի պիւթիւն տիւննայէ պունու գապուլ էթտիլ-
միլ , քի իւզերլէրինն հիւքմ էտէն փատիլա հլարը սա-
խի պիր օլմատրգտան մատէ էքսերի մարաղալարը վէ
մուհարէպէլէրի տախի զուհը էտէճէք գատար իթթի-
ֆադսըլըգլարը ամմէնն մալիւմիւ տիւր . վէ նաճըլ
հիւքմի մութլաղ օլմալը պու գալպարը սահիհ տէյիւ
վերէն քիմսէտէ , քի հիլլ պիր թարաֆտան ծնուն ըէյի-
նին մուղայիրի զուհը էթմէյէ :

2 . Այիլ քիթապլարը ինչա ու նէչը էտէն առաք-
եալար ըլան պունյարըն սահիհէն օլ աղիլէրին ինչ օլ-
մաճնա շէհատէթ էտէն վարդապետէրին մապէյիւնտէ
օլ գըտար աղ վագթ միրուր էթաի քի՝ պունյարըն սախ-
տէ վէ տիւզմէ օլմասը քիւլլէն միմքինսիլ օլուր . չիւն

պուռ քիթապար տինին ասասընա տայիր օլարադ՝ վէ քը-
րիստոնեալոզըն վուգուաթը վէ թալիւմաթը վէ թէն-
պիհաթը պունլարտա միւնտերիճ օլարադ՝ քիթապարըն
միւնլիթի քիմ օլտուզընու պիլմէք զայէթ մուգթաղի
մէվատտէն իտի . վէ պիլէնլէր մութլագա տիկէրինէ
թարիթ էտերլէր իտի :

3. Վրիթիքա թապիր օլունան իլմի քէշֆին հիւք-
միւնտէ էնվաի թարիք ու թէրթիպլէր օլուպ՝ պու իւ-
մէ թէշէպպիւս էտէն ալիմլէրին տըգգաթ ու թէթթի-
շինտէն խաֆի գալմագ վէ դալպլոզ մէյտանա չըգմա-
մագ մուհայ գապիլինտէն տիր , մատամ քի օլ քիթապ-
լարը՝ օնլարըն ինչա օլունմուշ զանն օլունտուզու վա-
գըթտա նազըլան ախէր քիթապարըլա լուպար էտէր-
լէր . էպի վագթըն թէվարիխինէ տայիր էտերլէրի վէ
օնլարտան սօնրա վագը օլան վուգուաթլարը վէ վագ-
թը վէ մահալի վէ օլ վագթէ վէ մահալէ մախսուս օ-
լան ատէթ ու շուրութլարը վէ լիսան ու ըսթըլահա-
թընը թէթթիշէ ալըրլար : Վէ պու միսիլիւ թէթթիշ
ու թէճէսսիւսէ սայ ու իգտամ էտէն քիմնէլէր պիր
պիրինի թէագգիւպէն զուհր էտիպ՝ պու պապտէ կիւն-
տէն կիւնէ գապլիէթ վէ տըգգաթ վէ տիրաէթ ֆազլա
պսւլմագտա օլուր : Հիքեսայէ վէ թէվարիխէ տայիր
գալպաղանլըզլարըն հիշ պիրիսինին պու կիւնէ տէք մէյ-
տան պուլմասը վէ թէքմիլէն սահիհ պէլլէնմէսի վու-
գու օլմատըլը միւնտէրրէպ տիր . վէ էն զիատէ ուստա-
լըզըլա եափըլանլար տախի էն նիհայէթ ինտէ գապա եա-
լան սըրասընա կէշմիշ տիր : Պու մատտէ՝ ատէթա քի-
թապար հագգընա սահիհ օլուպ , ասահ զիատէ սա-
հիհ օլմագ լազըմ կէլիր օլ քիթապար իշին քի՝ պիր
թագըմ ճէմաթըն քեաթթէսինէ տալիր տիր . շին օ-

Նուն թէշքիլնին հիւճճէթի մազամընտա օլուպ օնուն
թալիւմաթ ու գալաիտէրի վէ գանունլարը օնտա
գայտ օլմաընտան նաշի՝ օնուն տին ու իթիգատընն ա-
ստը տըր : Հոմալըլարըն վէ քրիստոնեալարըն թէ-
վարիլէրնին օգույուպ պիր պիրիյլէ բուպար էտէնլէր
հագդընա ասլա շիւպհէ գալտըրմաղ, քի նասըլ քի հո-
մալըլարըն ինտինտէ քէնտի թէվարիլէրի, քէզալէք
քրիստոնեալարըն ինտինտէ տախի Եւետարանտա նագլ
օլունան վուգուաթլար էհէմմ ու էլզէմ տիրլէր : Իմտի
պիր քիմնէ հոմալըլարա գանորըա պիլըր մի իտի քի՝
Տիտոս Լիվիոս վէ Տակիտոս ինչա էթմիլէր տէյիւ
թէվաթուր պուլան թէվարիլէր սախտէ տիրլէր . պիր
ախէրի նափմըլ վէ պունլարըն իսմիյլէ նէշը էյլէմիշ :
Հալ պու քի՝ քրիստոնեալար աղիզ քիթասլարըն վէ ա-
ւետարանլարըն միւէլլէֆլէրինէ նէ տէրէճէ րայէթ ու
իթիպար էտէրլէր իսէ՝ հոմալըլար Տիտոս Լիվիոս
վէ Տակիտոսա էօյլէ իթիպար ասլա էթմէմիշ իտիլէր .
պունուն իչիւն՝ օնլարըն իսմիյլէ նէշը օլունան թէվարիի
սահիհէն օնլարըն ինչասը օլտուղըն նախուտ օլմատը-
ղը փէք պիր վաղիֆէլէրի տէյիլ իտի : Վէ պու միսլը-
լիւ իթիպարըն մուհասէնաթը շու տուր քի, օնլարըն
իսմինէ համլ օլունան ճիւղի վէ քիւլլի թահրիրաթա
զիատէ տըգգաթ օլունուր քի աճապա սահիհէն օնլա-
րըն իչի մի տիր :

4. Եւաքնալարըն վաղ էթտիյի թալիւմաթ
տէորտիւնճիւ տէհրտէն չօդ էլվէլ Իգալիատա վէ Սը-
տըր վէ Լոունան էօլքէլէրինտէ վէ Ենատօլուտա վէ սա-
յըր չօդ մէմալիքտէ չալ օլունմուշ օլուպ՝ հէր պիր
մահոլտէ հայլըճա ձէմաաթլար թէշքիլ օլունմուշլար
ըտըլ Իմտի ինանըլմաղ վէ դայէթ զէվքլէնիլէճէք պիր

չէյ օյմազ մը զանն էթմէք քի սախտէքնար պիր քիմնէ
 օլ գատար ճէմաաթլարըն ճէմիսինն պիրտէն գանսորը
 մըլ օլա քի պու միսիլլիւ քիթապլար , քի հիչ պիր վա
 դըթ պունլարըն վար օլտուղունտան տախի խապէրլէրի
 եօղ ուտու , օլ ճէմաաթլարը թէշքիլ էտէն զաթլարքն
 եափտըգլարը տըրլար , վէ պունու՝ օլ միսիլլիւ ճէմաաթ
 տիւննանըն հէր հանլը իմարաֆընտա պուլունուրսա օն
 լարըն ճիւմէսինն վէ հէր պիր առամու գանսորմագ .
 քի սայըլարը հիսապա կէլմէղ . վէ իչէրլինտէն հիչ պի
 րիսի ապա շիւպհէ կէօստէրիպ գարչը սէյլէմէք վէ
 ճիւմէսի պիլ իթթիֆագ գապուլ էթմէք միմքինլի շէյ
 տէյիլ տիր : Մատալ քի պէյլէ պիր շէյի թէֆթիշ է
 տիպ եալան վէ գալպ օլմասընը մէյտանն չըգարմագ
 ճիւմէսին զայթթլէ տըգգաթ էտէճէյի պիր մատտէ տիր :
 Պու Մատհանի քիթապլարըն հագգընա սախտէ տիրլէր
 տէմէք պունունուլա տախի ինանըլմաղ քի , պու տիւղ
 մէ եալանլարը պիր պիրինտէն տըր վէ պիր պիրինն
 գըտ մէզհէպ սահիպի օլան քրիստոնեայ ճէմաաթլարընա
 տախի գապուլ էթտիրմէք լաղըմ կէլիր իտի : Օիրա
 քիլիսէ թէվարիլսինտէն պիլիր իղ քի , թարիլսի իսէվի
 նին իլք սէնէլէրլինտէն պաշայարագ քրիստոնեալըգ ի
 շինտէ եկեղեցիէ գարչը քէմալ մէրթէպէ առափէթ կէօս
 թէրէն տիւրլիւ մէզհէպլէր գուհը էտիպ , քիլիսէ տա
 խի պիլա միւսաատէ պունլարա լանէթ օղուլատա ը
 տը : Պու իքի թաղըմ տիւղմէնլէր պիր պիրիննին հէր
 պիր տափրանըչընա վէ հարաքէթինն տաիմ աղիմ տըգ
 գաթ էտէրլէր իտի . պու միսիլլիւ հիյլէ վէ սախտէ
 քնարըղըն տէյիլ քի քէօքլէշմէսի . իլա զուհուրի պի
 լէ գապիլսիղ իտի : Մարաֆըն պիրի նէվիճաա պիր թա
 գըմ քիթապլար իհտաա էտիպ պունլարը առաքէալաք

Քհոնս էթտիլէր տէյիւ նէշը էթտիքտէ օնուն խասմի
օլան թարաֆ պունու պիլէմէզ մի իտի . վէ պիլտիքտէ
թէհամիւլ էտէր մի իտի : Տէյէ պիլլըր մի սին քի թա-
րաֆըն պիլի պու գալպազանլըղա իրթիքիւսպ էտիպ՝
խասմի թարաֆընա տա պիլա գըլ ու գալ գապուլ էթ-
տիլէճէք գատար գատր ու նուֆուլ սահիպի իտի .
հախուտ պէօյէ պիր գալպազանլըզ էթմէք իչիւն իքի
թարաֆ իթ թիֆագ էթտիլէր : Օանն էտէր իմ քի՝
աւետարանը աիւզմէ զանն էտէն տինսիլլէր՝ թահմիլէ-
րինին նէթիճէսի պունլարա վարտըղընը կէօրիւպ ու-
թանմալը տըրլար :

ԻՐՕԹԻՍԹԵՆԼԵՂԼՆ ԻՊԹԻՏԵՍԸ

Վ Է

Ի Լ Է Ր Ի Լ Է Մ Է Ս Ի

Տին մատտէլէրինտէ նէնիլէք՝ օլ տինին գալպ վէ
տիւզմէ օլտուղունուն աշիքեսար պիր նիշանէսի թու-
թուրմասը շիւպհէտէն արի տիր . չիւն ինսան իճատը
տէյիլ տիր քի նէվիճատ ալեաթլարըլա վէ ինսան ֆիք-
րինին ինճէլմէսիլլէ սօնրատան սօնրայա իշլէր պուլուն-
սուն . տինին հէր պիր պէնտի . Զագ թաալէնին իլհա-
մընա մէրպուլթ օլարագ՝ իլհամ օլտուղու վագթտան
տայիմ պիր գարարտա գալմասը իճապ էտէր : Պունուն
իչիւն նէնի տին միւճիտլէրի վէ թէվապիսի վէ թէսա-
հուպ էտէնլէրի տայմա քէնտի մէզհէպլէրինի էրքի կէսա-

Թերմք արգօւտուլա իսիմէրինի տախի էսքի պիր ի-
սիմ գօրլար օ միւճիտլէրինին իսիմի Թերք էտիպ՝ օյ իս-
միլէ սէօլէնմէյի գապուլ էթմէզէր :

Բրօդէսդանլարն պիր սընըֆը լուծէրին վէ պիր
սընըֆը Վալվինին եախուտ Ղուլինկլինին եախուտ ա-
խէրլէրինին իսիյլէ սէօլէնիր իքէն՝ Բրուսիա փատի-
շահը պու ֆէրգլէրի գալտըմաղա վէ ճէմի բրօդէս-
դանլարը պիր էթմէյէ եագըն սէնէլէրտէ մէրամ էտիպ՝
օլ մախլուծ մէզէպէ Լ-էպարանախան իսի իթլազ օ-
լունտու . կէօյա քի աւետարան թահրիր ու նէշր օ-
լունտուդտան պէրու քրիստոնեալըգտա տէվամ էթմէք-
տէ օլան տին օլա : Վաքլին շիմտիքի գըլաֆէթտէ բրօ-
դէսդանլըղըն միսլի ագտէմճէ հէր վէճհիլէ թըպզը
օլարագ կէօրիւնմիւշ տէյիլ իտի : Բրօդէսդանլարա տա-
յիմ սիւալ օլունուր ուտու քի՝ լուծէրին կիւնիւնտէ
բրօդէսդան ճէմաաթլարը թէշքիլ օլունմագսըղըն , Քը-
րիստոսուն տայիմ տիւնեատէ օլաճագ վէ ճիհէննէմ գա-
փուլարընտան մաղլուպ օլունմայաճագ եկեղեցիսի նէ-
րէտէ իտի . եանի , թէնճէ էօլլւմէրինէ հիւքմ էտէ
պիլիպ ճանլարընն հոյաթընա գարըշամայան զալըմլար-
տան գօրդմայրպ , անճագ՝ ինսան հուզուրունտա պէ-
նի ինքեար էտէնի պէն տախի սէմափի փէտէրիմին
հուզուրունտա ինքեար էտէճէյիմ տէյէն լփէնտիմիզ
տէն գօրդարագ՝ հինի իգթիզատէ ալա քէթմ
էթմէյիւպ պիլա խէփ ու փէրվա հէր քէսին էօնիւն-
տէ թաշտըզլարը տինի թագրիր էտէն ճէմաաթ նէ-
րէտէ իտի :

Պունա ճեվապարընտա՝ պիր մանգում ճեմաթ
 թերթիպ օլունմասը իչին օլ ճեմաթա տախիլ օլան-
 ւարըն թանըլմասը ֆարզընտան օլտուղունու՝ Լֆէնտի-
 միղին քէնտի թեվապիսինտէն հեր քէսին հուզուրուն-
 տա աշիքեսար թագրիր իսթէմիշ օլմասըլա պերապէր
 ունուտուպ՝ բրօղէսդանըզ չօզ էսքի տիր, լաքին զա-
 լըմար էօրֆիւնտէն գօրգմաղըլա մէյտանա չըզմաղար
 ըտը տէյերէք անփեսանէլի էիլէլէյի մասալընա միւհթաճ
 օլտուլար . էօյլէ պիր մասալ քի՝ թէմէլսիզ օլտուղու-
 նու բրօղէսդան ալիմէր 'տախի ֆարգ էտիպ՝ սէլէֆ
 կէօսթէրէմէտիյիմիզ իչին պէօյլէ օէօյլէմէյէ մէճպուր
 օլմուշ ուղ տէյէնէր վար : Հէր նէ իսէ . պունու սէօյ-
 լէյէնէր չին քէնտի սէլէֆլէրինի թանըմալը ըտըլար ,
 վէ շիմտի իսիմլէրինի սէօյլէմէքտէ տախի զալըմլարտան
 գօրգու օլմաղ , չին նէ օլ սէլէֆլէրի տիւննատա տըր-
 լար , նէ տէ օնլարը թաղեիզ էտէն քիմնէլէր , հեր հալ-
 տէ բրօղէսդանլարտան իսթէնիր իտի քի քէնտի մէզհէպ-
 լէրինին թըպդըսը Քրիստոս էֆէնտիմիղտէն պու կիւ-
 նէտէք քիմէլտէ՝ ասլանօգսան վէ թէպէտաիւլաթ պուլ-
 մայարադ տէվամ էթտի :

Պունա ճեվապ վերտիլէր՝ քի Լլպիժուալար վէ
 Վլտուալար քէնտի սէլէֆլէրի տիրլէր . նասըլ քի
 Պալպաիզ նամ Լէհհուտինին բրօղէսդան օլմասընըննազ-
 լինտէ՝ քի Իզմիրտէ բրօղէսդանլարըն թապխանէսինտէ
 պասըլմըշ տըր , աշիքեսար թագրիր օլունուր : Վէ պիր
 բրօղէսդան զաղէթաօընտա տա՝ Իրղուրում սյալէթին-
 տէ Խընըզ գաղասընըն Չէվիրմէ նամ , քէօյլէնտէ :

պատճառով տենեքէ մարութիւն պիր մեղհեալ թեմապետի
քեչի՝ օրունմասը փախրեն նազլ օրունուպ՝ պունտոր
էքի թոնդրակեցիւերտէն դալմա զտուգարը թագ-
րիր օրունարագ թեմիդ բրօդէսդան պունունուշ օլմա-
լարը նազլ օրունուր : Ընճագ կերէք Ալպիժուալար վե-
կերէք թոնդրակեցիւեր՝ պունտան աղտեմ մեղհեալե-
րին նազլ էթտիյիմիդ Մանիքեցիւերին խալեփերի
տիրլեր : Պու վեճհիլէ բրօդէսդան մեղհեալինին թեր-
քիպինէ Մանիքեցի մեղհեալինին տախի կիրմեսի՝ քեն-
տիլերինին թագրիրիլէ իսպաթ օլմուշ տուր . վե Գրե-
տերիք տը Ռուժմօն նամ Ղինեվալը բրօդէսդան պիր
ալիմ՝ Ղեմալիլ Գապիթ . վե օնու մեղհեալի վե իե-
վալիլի վե իեղլիլի նամըյա 1855տէ Ղինեվալտա
պատուղը ֆոանսըզճա քիթապընտա (Հապոդ . . . իշլ .
430) տեմիշ տիր . “ շորդ թաբաֆը քրիստոնեալարը-
նըն պիր սընըֆընըն՝ Օէրտիւշը նամ քիմսէնին զալնաթ
մեղհեալինէ տեօնմէսինտէն իպարէթ օլան Մանիքեցի-
լըն ազիմ վե էնլաի թարղըյա հարաքէթլըր իճրա էթ-
աի զարալ թարաֆընտա Ս. Օգոստինոսուն վե Ալպե-
ժուալարըն վե Ռեֆօրմաթօրլարըն մարիֆէթիլէ ու :

1. Սուրբ Օգոստինոս տեղիքանըլըղընտա Մա-
նիքեցի՝ մեղհեալինէ սիւլիւք էթմիշ օրունալ՝ սօնրա օլ
մեղհեալի թերք էտերէք եկեղեցիէ տախիլ օլտու իսե-
տէ , պունուն նուֆուսույլա Մանիքեցի իթիդատըն-
տան հանկը շէյ եկեղեցի իթիդատընա գարըշմըշ օլտու-
ղունու Մօսիւ Ռուժմօն թագրիֆ էթմէմիշ տիր . վե
պիղ ինանմարդ քի պեյլէ պիր շէյ օլմուշ օլա : Ինանըն

Պոռնոսն իչին շինտի՝ Մանինին՝ վե Մանիքեցիներին
գուհուրոսնու վե մեզհեպերինի նազլ էթտիքտեն սոն-
րա՝ բրօդէսդանլարն գապուլ էթտիքլերի տիկեր սէլէֆ-
լերինին նազլենէ կիրելիմ :

Տէօրտիւնճիւ տէհիրտէ՝ բրօդէսդանլար քէստիլէ-
րինէ պէնզեր պիր թէք ատամ պուլապիլմիլներ , մ իդի-
լանտիոսու . վե օլ վադըթ աւետորանըն տինի թէմիզ

թէնի քէօթիւ Ալահըն հարաթտըդ տըր տէյէնլեր՝
էյի Ալահըն օլ թէնիլէ պիրլէշմէսինի գապուլ էթմէյիպ
Խսնուլահըն թէն ալտըղընը վե խաչա չըգտըղընը ի-
նանմազլար . պայաղը ատամլար Ալահա մադպուլ հաւ-
տէ էօրտիքլերինտէ ծնլարըն թէնի վե մասուլքարը
Ալահըն միւճիւզաթքեանի գուտրէթինէ ալեաթ օլ
տուղընու ինանմազլար . էքմէք վե շարապ՝ Ալահըն
գուտրէթի իլէ Լշփէնտիմիզին թէնի վե քանը օլմասը-
նա ինանմազլար . մկրտութիւնտա սու ինսան ճանընտան
կիւնահ լէքէսինի թէմիզլէյիպ ծնու շէյթան նէսիրլիյին-
տէն գուրթարմաղա պի իզնիլահ գատըր օլմասընա ի-
նանմազլար : Սուրը Օգոստինոս քէնտի քիթապլարըն
տա պուլլարըն ճիւմէսինէ ձթանէթ վերիւր . սնուն
իչին՝ պու սուրը հայրապետ եկեղեցիէ Մանիքեցի
մեզհեպի պուլաշտըրտըր տէմէք հէմ պու ազիզէ հէմ ն-
կեղեցիէ իթթիրա տըր : Գալտը քի՝ հիչ պիր մեզհեպ
եօգ տուր քի թադրիրինտէ պազէն տօղրույա մաւաթըգ
սէջլէմիշ օլմասըն . վե պու տօղրույար օլ մեզհեպ-
տէ մադպուլ օլմուշար տէյիւ օլ մեզհեպին մախսուսու
օյան իթիգատըն փարչասը թութ ուլմազլար . վե պէջ-
լէ հէմ եկեղեցի իթիգատընտա հէմ Մանիքեցիլերտէ
պուլոնտուղու հալտէ՝ եկեղեցի մալի տիրէր . վե Մա-
նիքեցիլեր եկեղեցիտէն չալմըշ վե քէնտի մեզհեպլերի-
նէ գարըշտըմըշ օլուրլար :

ծնտա գալմը ըտը տէրէր : Հալ պու քի՝ օլ վագթտա՝
 ըտըլար պիզիմ Ս. Լուսաւորիչ, վէ ծնուն էվաւարը
 վէ թռուկարը, սոյճա ալիմ վէ աղիղ զաթլար, վէ
 Բուժարտան սուրբ Եթանապ, սուրբ Գրիգոր Եստ-
 ուածարան, սուրբ Գրիգոր Միւսացի, սուրբ Բարսեղ
 Կեսարացի, սուրբ Յովհան Ոսկերեւան. վէ Ֆռենկ-
 լերտէն սուրբ Եմբրոսիոս, սուրբ Օգոստինոս, սուրբ
 Հերոնիմոս, սուրբ Հիլարիոս, վէ տիկերէրի. հասը-
 լը՝ կերէք աղիկըքձէ վէ կերէք իլիմձէ եկեղեցիին էն
 միւշէրրէֆ վագթը օլ վագըլը ըտը. նէտէն օլա քի
 պունլար վար ըգան տին թէմիղլիյի եալմըղ Վ. Իգիլան-
 տիոստա գալմը ըտը տէյիւ թագրիւր էտէրէր : Հու-
 նուն իլին՝ քի սուրբլարն զիբրինէ վէ բարիսօսու-
 թիւնունա վէ ծնլարն մասունքունա ըայէթ էթմէյի
 ճայիղ կէօրմէղ իտի. տէմէք տիր քի՝ Մանիքեցիլիքտէն
 պուլաչըղը վար ըտը. զիրա նասըլ քի պունտան ագ-
 տէմքի ճերիտէմիղտէ տէտիք (թղթ. 90). Մանիքե-
 ցիլէր տախի սուրբլարն մասունքունա ըայէթի պուլ-
 փէրէսթըլը առտ էտիպ ճայիղ կէօրմէղլէր իտի. Են-
 ճագ Մանիտէն Վ. Իգիլանտիոսա տագ հայը վագըլ-
 կէչտի. Վ. Իգիլանտիոսուն իթիգատը օլ վագթ նէրէ-
 տէ իտի. մատամ քի Վ. Իգիլանտիոս քէնտիտէ Մա-
 նիքեցիլէրին մէզհէպլինի թէքմիլէն գապուլ էթմիլ օլ
 տուղունա պիր իսպաթ եօգ տուր¹. վէ գապուլ էթմի-

1. Վ. Իգիլանտիոսա գարչը Ս. Հերոնիմոս պիր
 Դիսալէի մախսուսէ գալէմէ ալըս՝ պունուն հէր պիւ,

տիղի հալտէ՝ հէր վէճհիլէ քէնտի կիպի ինանան՝ հիչ պուլունմազ ։ Մանիքիցիլէրիլէ իթթիֆազը եալնըղ սուրբարա օլան րայէթի պուլթիէրէսթիք ատտ էթմէք հազգընա տըր ։ ախէր պապլարտա քէմալ տէրէճէ իթթիֆազսըղըզ կէօրիւնիւր ։ Մանի վէ թէվապիսի տէրլէր իտի քի էքի Շլաճ վար ։ Վիգիլանտիոս Շլաճը պիր թանըր օլմատըլա՝ պիր Շլաճ տէյէնլէրին իչինտէ սուրբարա րայէթի գապուլ էթմէյէնլէրին իլքի օլտու ։ տէմէք իգթիզա էտէր քի՝ Քրիստոս էֆէնտիմիզին տիւնեայէ թէշըիֆինտէն իւչ եիւզ պուլ գատար սէնէ՝ սօնրայա տագ թէմիզ քրիստոնեայըզ տիւնեատէ եօղ ումուշ ։ օլանէ տէք Հոգին Սուրբ հիչքիմնէյէ տօղրու տինտէ տէլալէթ էթմէմիշ ։ խաթասընա թէօվպէ ։ լաքին թէմիզ տին Վիգիլանտիոստա գալմըշ ըտը տէյէն պուլնու տա պէօյլէ սէօյլէմէլի ։

Պուլնուն վագըթլարընտա ախէր սուրէթլէ բրօգէս թանլարա եագըն պիր տէ Շյերիոս վար ըտը, քի պիր վագըթ եպիսկոպոս օլմագ էքսէօինէ տիւշիւպ մերամընա մուաֆըզ օլմատըղը հալտէ՝ եպիսկոպոսուն քահանատան ֆարգը եօգ տէր իտի ։ վէ պատարագը տախի գապուլ էթմէզ իտի էօյլէ պիր վագըթտա քի՝ քէնտիսինտէն պաշ-

իֆատաթընը վէ սուի իթիգատընը պիրէր պիրէր մէյտանէ չեգարըպ ճէհր ու րէտտ էթմիշ իսէ տէ՝ Շլաճըն պիրլիյինէ դարչը խաթա սէօյլէտիյինի զիքը էթմէ տիյինտէն պիթ թապի իսթիալալ օլունուր քի Վիգիլանտիոս էյիէ պաշգա վէ քէօթիւյէ պաշգա խալիզ Շլաճըն թանըրմայըպ՝ եալնըղ պիր Շլաճ թանըր ըտը ։

գա պու սուրբ խորհուրդու րէտոտ էտէն եօղ ուտու .
 քեաֆֆէի ճիհանտէ , կերէք շարգտա վէ կերէք զարս
 տա հէր կիւն տիրիւէր վէ էօլիւէր ճանը իչիւն օլմագ
 տա ըտը : Պուսու բրօդէսթանլար քէնտի սէլէֆլէրինին
 սըրասընա գօմամըլար տըր . սէպէպի փէք պէլլի տէ
 յիլ : Եճապա Երիոսական օլմասը իչիւն միւ տիր . Լ
 ֆէնտիմիլին Ելլաշլըղընը ինքեար էտէն պիր քիմնէի բը
 րիստոնեալըղն տինին թէմիզ սագլայանլարն սըրասը
 նա սօգմաղա հիճապ մը էթտիլէր : Լկէր պու ուսա
 ինտլէրինտէ ՚պիր շէյ տէմէք օլմամալը . զիրա Լֆէնտի
 միլին Ելլաշլըղընա ինանմագ պու ասիրտէ Եւրօրա բը
 րօդէսթանլարնըն ինտինպէ պարիտ սայըլմը տըր . վէ
 ճիւնէվրատա Վրիստոսուն Ելլաշլըղընա ինանն բրօ
 դէսթանլարը զէվքէնէրէք ճօֆէ թէսմիէ էտէրլէր . քի
 ճասգարա վէ մի-պահանէճի վէ ճո-գալլի տէմէք տիր :
 Էթտա Երիոսու քէնտի սէլէֆլէրի սըրասընա
 գապուլ էթմէյէնլէր Կղոզիոս նամ Կուրինօ շէհրի ե
 պիսկոպոսունու օլ սըրայա ալըրլար . վէ պու եպիսկո
 պոս տախի Երիոսա թապի օլտուգտան մատէ՝ Ուրճել
 եպիսկոպոսու Փեղիքսին տախի չըրաղը ըտը , տէմէք տիր
 քի՝ ֆաղլա պիր տէ Կիստորականլըղը վար ըտը : Ենճագ
 բրօդէսդանլարն շու վէճհիլէ կէօղիւնէ կիրմիշ տիր քի ,
 եկիղեցիլէրտէ գօնուլան խաչլարը վէ սուբըլարն պատ
 կիլէրինի եալընըզ գալտըրմաղա տա գանաաթ էթմէյիպ
 գըրար երըթար ըտը . վէ նագգալըզ վէ օլմաճըլըզ սէ
 նաաթլարընը Ելլաշ եասագ էթմիշ տիր տէյիպ՝ պուն
 լարա իթիպար էթմէյի պութփէրէսթլըք ատտ էտէր է

տի: Պունտա տա պու սընըֆա կիրմէյէ լայըգ օլմագ իջիւն
պու մուհասէնաթ պուլունտու:

Բերենգարիոսու տախի սէլէֆէրինին սըրասընա ալ
մըշ տըրլար: անճագ պունուն իթիգատը հէր պիր պապ
աէ օլ վագըթ ումուփի եկեղեցինին իթիգատընա մուա
ֆըդ օլուպ, եալընըզ չու խուսուստա բրօդէսթանլարա
եագըն ըտը, քի սուրբ հաղորդսւթիւն խորհուրդունտա
Լֆէնտիմիղին զաթէն վէ ճիսմէն հաղըր օլմասընա, վէ
էքմէք վէ շարապ կէօրիւնէն զաթլարըն սահիհէն էքմէք
վէ շարապ օլմայըպ Լֆէնտիմիղին տիւնեա սէլամէթի ի
ջիւն ֆէտա էթտիյի ազիղ թէնինէ վէ դանընա թէպտիլ օլ
մասընա ինանմազ ըտը: Եալընըզ պու քիֆայէթ էթտի
Ատվինին սէլէֆէրինին սըրասընա կէջիպ սահիհ տին
մուալլիմի սայըլմաղա: օնու տիւշիւնմէյերէք քի թա
շըտըղը տինի սօնունա տագ ինսան հուզուրունտա ա
շիքեար թագրիր էտիպ, օնտան բուճու էթմէտէն իսէ
օնուն ուզուրունա էօլիւմէ բազի օլմալը տէյիւ Լֆ
ֆէնտիմիղին մաթլուպու վէ էմրի միւճիւպինճէ իթի
գատտա սէպաթ կէօսթէրմէտի Բերենգարիոս: պիր
գաջ տէֆա քէնտինէ մախսուս օլան իթիգատընտան
բուճու էտիպ, եկեղեցի իթիգատընա տայիր իթիգատ
նամէ իմզալատը: Պէօյլէ սէպաթսըզ պիր քիմսէ նա
սըլ տին մուալլիմի օլա պիլլիր:

ԻՐԱՐԾ ԳԸՁ ԱՆՅԵՄԱՆ ՋԱՐԸՐԸ

Իւրիւն տնին վէ Ալաճ վէ եկեղեցի թէնպիճէրի-
նին իթթիֆագը հէր պիր խուսուստա պէյան օլտուղու
միսիլիւն՝ խըսըմտան գըզ ալմամազ պապընտա տախի կէ-
րէք ազիզ քիթապլարտա վէ կերէք սուրը հայրապետ-
լէրտէ օլան թէնպիճին իւր թըպըլա իթթիֆագը պու-
եագընլարտա հիւքէմա տըգպաթըլա շէօյլէ պուլուն-
մուշ քի՝ պու թէնպիճ ինսանըն կերէք վիճուածէ վէ
կերէք Փամիլեաճա բահաթ ու սաատէթինն մուճիպ օլ-
տուղու սապիթ օլունմուշ տուր :

Հագ թաալիա հէր նէ գատար թէղէվիլեճ տէրէ-
ճէլէրի պապընտա Սոլտէպ մարգարէնին աղղըլա թէն-
պիճ էտիպ ազրապատան գըզ ալմաղը եասագ էթմիշ
իտի իսէ տէ՝ եէհուտիլէր տայիմ քէնտի քէֆլէրինի Աւ-
լաճ էմրինտէն եօգարը թութուպ՝ պու եասաղը տիյնէ-
մէղլէր իտի . պունուն իչիւն Ալաճ Ովսէէ մարգարէնին
աղղըլա պու միսիլիւն թէղէվիլեճին զարարընը տախի
աննաթմըշ տըր տէյերէք . « լանէթ ու քիզպ վէ գաթլ
ու զինա տիւննայէ տէօքիւլտիլէր . գանը գանա գա-
րըշտըրըրլար . պունուն իչիւն տիւնեա եաս թութաճագ
վէ զայըֆլանաճագ տըր » (Ովսէ . Դ . 2 . 3) : Ա .
Վիրսէօ Լամրոնացի հայրապետ պու քելամըն շէրհին-
տէ՝ գանը գանա գարըշտըրըրլար քէլիմսինի ազրապա-
լարըլա էվլէնիրլէր աննամըշ . վէ պունտան մատէ իմա
էտէր քի՝ Ովսէէ մարգարէնին իպրանիճէսինտէ Նուս-
թի (զայըֆլանաճագ) լուղէթին եերինէ պիլավէլէտ գա-
լաճագ անլաւալիւշի եաղըլը ըմըշ 1) :

Պու թէնպիճին թութուլմասընա իդտամ էտէն

Տայրապետերիմիջ վէ վարդապետերիմիջ տախի՝ պու մի
 սիլլիւ գան գարըմասընը թէնպիհչերինէ ասաս թու
 թարար։ Ս. Կերսէս Ընորհալի տէմիչ։ « փէտեր ու
 վալիտէ խըսըմ օլմայրպ՝ զէվճ ու զէվճէ օլմայարըլլա պիր
 վիճուտ տուրլար։ վէ պունըարտան հասըլ օլան էվատ
 լարտա աղրապալըղըն թէքմիլ գանը օլուպ։ թոռնը
 րընտա իւչ հիսսէսի։ վէ թոռուընդատէլերինտէ իքի հիս
 սէսի։ վէ պունըարըն էվատլարընտա պիր հիսսէսի վար։
 պունըարտա գան թիւքէնիք։ պունըար պիր պիրլէրիլէ
 խնափ օլուպ էվատլարը պիր պիրինի ալա պիլիլլէր Գ 2)։
 Յովհանն Երզնկացի ալիմ վարդապետիմիջ տախի՝ քահա
 նալարա վէ ճէմաաթա խիթապէն ինչա էթտիլի թէն
 պիհաթընտա պաւնուն կիպի սէօլլէր 3)։

Դանըն թէքմիլ եախուտ իւչ հիսսէսի եախուտ նըպ
 ֆը գալմըլ օլմասընտան նէ մազարրաթ օլտուղունու ի
 շար էթմէտիլլէրինտէն ֆէհմ էտէ պիլիլ իլքի օլ վա
 գըմ պու մատտէ ամմէնին մալիւմիւ իտի։ Պու մազար
 րաթ տայիմ պու սէպէպտէն զուհուր էթմէքտէ իսէ տէ՝
 վազթ կէչէրէք սէպէպի ունուտուլմուլ։ անճադ պու
 եազընտա Ղինէվրա խասթէխանէսինին հէքիմ պաշըսը
 տըզգաթ ըլա՝ ազրապա թէղէվիւճիւնտէն նէշաթ է
 տէն իլլէթլէրի թաստիգ էտիպ՝ Ի-նիթն Ռափիալ նամ
 թըպիէ զազէթասընըն 1856 Մայիս 24 վերագէսինէ
 գայտ ու նէշո էթմիլ։ պունտա կէօրիւր իւլքի պու
 միսիլլիւ թէղէվիւճ՝ Ովսէէ մարգարէնին տէտիլի կի
 պի պիլալիլէտ գալմազա սէպէպ՝ օլմասը թըպճա տալի
 բապիթ օլունմուլ տուր։ պունուն իլիւն մէզքիւր հէքիմ
 պաշը Մօսիւ Պիլլիէնին ինչաքէրտէսի թէքմիլսէ վէ
 նէշո օլմազա միսաիպ կէօրիւնտիւ։

« Երզնկա խորըմարըն թէղէվիւճիւնտէն թէվիլիտ »

օլան գիւրիէթին հայաթ ու սըհհաթընա պու խըսըմ-
լըղըն թէսիրաթը խուսուսուենտա չօգ սենետեն պերու
միւթաթաւ մէշղուլ օլմուշ ում: Աէ պու շուղուլէ
մեճպուր օլմամն սեպէպի՝ Նինէվրատա խըսըմարըն
պիր պիրինի ալմասընն չօղալմասը, վէ պենիմ տախի
մեմուրիէթիմին իճապընտան պուենա տայիր չօգ փուգու-
աթշար հազգընա սահիհ մալիւմաթ քեսպ էթմէյէ գա-
պիլիէթիմ օլմուշ տուր: Այու միւթալալարըմն սեմ-
րէսի իտի տօթթէօր Վարթեղ տօթթումուլա պիրլիքտէ
ինչա վէ նէշօ էթտիյիմիզ՝ Չօճո-գլըրըն խաւիւլի
իւլիլիէթիմ միւթըրէպ վէ աթիւլի միւնլաթի նամ քիթապ-
տա նաղտըղըմը շու քէյամ:

« Լճի սէկաաթըն մալիւմաթ ալաճաղը մատտէյեր
» եալընըղ լաաթէնին նէպլ վէ թաալլիւզիւ վէ ազրա-
» պասը օլմայրպ, անա քահմինէ համլ օլտուղուենտա
» փէտէր ու վալիտէսինին սինլէրի, վէ պուենտան գիւ-
» յատէ՝ մապէյնլէրինտէ խըսըմլըգ վար օլտուղու օլ-
» մագ կէրէք տիր: Լճիմալ քի պու էն սօնրա իշար
» էթտիյիմիզ մատտէ խուսուսուենա պիր կիւն պիր ազ
» թափօյլիճէ եաղալմա: Շիմտիլէր պու մահաթէ գա-
» վախտ մագամընտա շու գատարընը իշար էթմէյի միւ-
» քիաֆի սայալմա, ղայէթ չօգ վագըթ կագըն խը-
» սըմլարըն թէգէվիւճիւնիւն նիհայէթի ուղուրսուզ
» կէլիր, Էր կիւն պուենուէն էյլէ ֆէնա հասըլաթլու
» ընը կէօրիւր իւզ, քի պուենու նասագ էտէն էհի
» նօմսալարըն քէմալ տէրէճէ հագլարըն օլտուղու ան-
» նալըր:

» Վու թէսիրաթ հիւքմիւնտէ ղուհը էտէն խաա-
» թէլիլէր պուենլար տըրլար:

» 1. Վագըն չօճու զարտա սաղղոյ գուվէթի նօգ:

« սանը, քի ետ տիւննայէ կէլմէքսիզին, ետ սապիշ
« ան չաղարընտա թէլէնի ուղարտար :

« Զ. Տաճա գիտեղէրի սինիւ իլէթիւրինէ միււ
« թէլա ուղարտար. վէ պաշլաճա՝ սարա իլէթինէ վէ սե
« մէլիյէ : Պաղըլարը սըրաճոյա վէ պունուն իճապը ո
« լան ախեր խասթէլիթլէրէ տիւշերլէր. լաքին պու
« աղարընա վազը ուղար :

« Պու միսիլիւ թէսիրաթ հիւքմիւնտէ տօղան չօ
« ճուզլարըն ճիւլիտի քէնտի պաթլարընտան նէշաթ էթ
« մէսի լազըմ կէլէն իլէթլէրէ մալիք ուղարտար. լաքին
« ծնլարըն սայըսընըն չաղուզու՝ հէքիսլէրին վէ էվլատ
« սահիպի տմադ իսթէյէնէրին տըգգաթընա շայան
« տըր :

« Սիւպաշիլիթ էթտիյիմ քիթապ խայը, էնճամէ
էրմէք իշիւն չօգ վազթէ վէ տէֆաաթլէ տըգգաթ ու
միււհազսյէ միւհթ ուճ տըր. վէ իլէթ գէպէպլէրի թաա
հիհինէ կէլէք եազընտան կէրէք ուզագաան միւսաթ
պէթ ալըր ճէմի թէճէսսիւս վէ թէֆէխսուս միսիլի
ազըմ միւշքիլիթլէրի վար տըր. վէ պու թէֆթիշի
կիւճ սէպէպլէրին էն կիւճիւ՝ վէրասէթ իլէթլէրի տիւր :
Լաքնա պաղը կէճնէ նէթիճէլէրէ էրֆիւ իմ. վէ պազը
լարընը տախի գըյաս էտէյօր ում. քի ուղարտար իսթէն
էլլէմ տէյիլլէր իսէ տէ՝ սայըտա չօգ տուրտար : Լաքն
էօյլէ գարար վէրմիշ իմ քի՝ ինքեարը միմքինսիկ իսպաթ
լարըլա սէօգիւմիւ թաաաթիկ էթմէք տէրէճէսինէ էրմէ
տիքճէ պունուն իւզէրինէ եազտըղըմ թէֆթիլլէրի մէյ
տանէ չըգարմայըմ : Ենճագ շիտիտէն պազի քէլմաթ
գայտ էթմէք իսթէր իմ, քի մէվքիւր միւթալալարըն
նէթիճէսի մազամընտա տըրլար :

« Երազըն ազրապալարըն թէգէվիւճիւնին իճապը

Օրան եօմիւր գօւզվէթի նօգսանը . կերէք սըղ վուգու
 օլմասընտա վէ կերէք շէքլինտէ եւխուտ տերէճէսինտէ
 տիւրլիւ նիհայէթլէրէ վարըր : Օնլարըն տէֆթերինի
 պու մահայէ գօմամըղտա շունու իխթար էտեր իզ բի՝
 ենդտըղըմըղըն սըրասը էքսէրիէթի վուգուաթա մուա
 ֆըզ տէյիլ տիր . եանի՝ էվվէլ եազարըղմըղ չօգ վազըթ
 օլուր վէ օնտան օօնրաքի օնտան ազ զուհր էտեր տէ
 մէք տէյիլ տիր . իլլա ազլ ու միւլհազէճէ պաշղա պիր
 սըրա տըք :

ո 1. Եսլա համիլէ օլմամազ :

ո 2. Սէյրէք համիլէ օլմազ :

ո 3. Գուսուր համիլէ . եանի՝ էվլատ տիւշիւրմէք .

ո 4. Գուսուրլու էվլատ տօղուրմազ :

ո 5. Խապիսինտէ վէ ախլագընտա գուսուրլու
 էվլատ տօղուրմազ :

ո 6. Անիւր իլլէթլինէ միւլթէլա էվլատ տօղուր
 մազ :

ո Վէ պու իլլէթլէր՝ էքսէրիէթի վուգուաթ սը
 րասընճա պուշլար տըրլար : 1. Սարա իլլէթի : 2. Սէ
 մէլէք : 3. Սաղըրլըզ վէ տիւսիղլէք : 4. Վէթթիւմ
 լիւք : 5. Տիւրլիւ պէյն խասթէլէքլէրի :

ո 7. Գանը քէսիք միզաճըլ էվլատ սահիպի օշ
 մազ . քի սըրաճա վէ ուռ վէ շիշ իլլէթլէրինէ մէյլ է
 տեր :

ո 8. Ուֆազ չօճուղ ուգան էդէնլէր ախեր թէ
 զէվիւճլէրտէն տախի կէօրիւնիւրլէր իսէ տէ՝ պուշտա
 չօգ զուհր էտերլէր :

ո 9. Տիկերլէրի չօճուղլուգ խասթէլէքլէրինտէն
 գօլայճա խէրան պուշլուպ սինլէրի քէմալէ էրեր իսէ տէ՝
 խասթէլէյէ վէ էօլիւմէ գարչա տայանմաղա ախեր քիմ

տէրքեր գտաւ միւղթետի օլամաղլար :

” Թեղեզվիւն էտենլերին սիւսիլէսինն վէ քենտի զաթլարընն տախի հալի սըհհէթլերի եվլաաղլարընն էօմիւր գուվլէթինին ընգրաղը տերեճէսինն վէ թար զընա սահիհէն թէսիլլէրի վար տըր : Իհիմիմալ քի՝ պալատէ դայտ օլունան գալախտէն տիշարը պազը սար մալարըն սեպէպի՝ փետեր ու վալիտենին վէ սիւսիլլէրինին սաղլըդ հալլերինտէն , վէ հինի թեղեզվիւնտէ մալիգ օլտուղլարը գուվլէթտէն նէշաթ էթմիշ օլա : Պու միւնվալ իւզրէ ասլա շիւպհէ գալտըգմաղ քի :

” 1 . Պիր ֆամիլիանըն իշինտէ տոզան չօճուղլարըն ճիւմլէսի տէ ազրապալըգ իճապը օլան իլլէթլերտէն ազատ պուլունսունլար . լաքին պու միսիլլէ վուգուաթ նատիր տիր :

” 2 . Պիր ֆամիլիանըն իշինտէ տոզան չօճուղլարըն պաղըսը ալիլ վիճուտ վէ պաղըսը սաղլամ գլուսն :

” 3 . Ըլիլ վիճուտ օլանլարըն տա ճիւմլէսինին իլլէթի պիր չէշիտ օլմաղ : Մէսէլա . հէփսի պիրտէն սարալը եսխուտ սաղրը վէ տիլսիլ եսխուտ քէօթրիւմ եսխուտ սըրաճալը օլմաղլար . հէր պիքրին կէօնէ կէօն թէսիր էտեր . կերէք իլլէթինն ասըլ զաթլըն , կերէք շէքլինն վէ կերէք տերեճէսինն նաղարէն : Պիր սիւսիլլէսին իշինտէ պիր գաչ չօճուղ պուլունտուգտա՝ պիրի սարալը վէ օպիրի սէմէ օլուր . պիրի կերէք թապիլիսինտէ վէ կերէք ախպագճատա կերի դալմըշ ֆիքրի գափալը օլուր , վիճուտճէ իլլէթէմէզ . պիր տիկերի տէ էօյլէ պիր խաթ թէլիքտէն էօլլուր՝ քի պաշղա չօճուղլար օնտան էօյմէզլէր : Պիր տիկեր ֆամիլիատա չօճուղլարըն իքիսի սէմէ եսխուտ ֆիքրիլլէրի գափալը օլուպ՝ տիկեր իքի չօճուգ ապիլ զահիրտէ սաղլամ կէօրիւմիլլէր , պիր տիկերի

առողուշտան քեօթրիւմ պուլունուր , վէ իւզերինաէ սաշ
րա իլլէթի ալամէթլէրի կէօրինիւր . ախէրլէրինսէ կա-
լընըզ սըրաճայա սէպէպ վերէճէք գոն քէսիքլիյի օլուր .
«Պազի ֆամիլիաշար տախի քիւլլիէն հախուտ էքսէրիսի
ադրասպալըզ իլլէթէքինաէն ազատ պուլունուրլար ըսա՝
գօրգուլուր . օլմայա քի պու թէսիր իլք կէօպէկոն
օլմայըպ օնլարտան տօղանլարտա օլտուն . վէ նիհայէթի՝
օլ օճաղըն քիւլլիէն սէօսմէսիսէ նէթիճէ վէրսին :

» Խըսըմտան գըզ ալմազ հասաղընըն պաշանկըճը
նէ վազըթտան օլտուղու կիւճճէ պուլունուր . օնուն
լիշին պու թէֆթիշտէն սարֆի նաղար էտիպ՝ ադրապա
թէզէվիլիւճիւ հազգընա նօմօս գոյանլարըն վէ ֆէյլէ-
սօֆլարըն վէ աստուածաբանլարըն գըյասը նէ օլտու-
ղունու մուխթասարէն իլմար էթմէք ֆայտէսիլ տէ-
յիլ տիր :

» Մովսէս մարգարէնին նօմօսու միւճիւպինճէ՝ ազ-
ըրասպալըն իւշիւնճիւ տէրէճէսինէտէք էվէնմէք հա-
սաղ ըտը : Եթինատա վէ Սպարթատա իքինճի տէրէ-
ճէտէ պիր պիրիսի ալմարա բուխսաթ փար ըտը ըսա
տա՝ Սոկրատ իլմի թըպ գափախինէ մէսնի պէօյլէ պիր
ատէթէ գարշը տուրուպ՝ ինսան նէսլիսի չիւրիւթմէյէ
սէպէպ սոյար ըտը :

» Հոռմա նօմօսլարը խըսըմլըղըն իւշիւնճիւ տէրէ-
ճէսինտէ . վէ էքսէրի տէօլտիւնճիւ տէրէճէսինտէ տա-
խի՝ թէզէվիլիւճիւ մէն էթմիլլէր իտի : Հոռմալըլար-
տան գօնմուշ պու նօմօսա ուղղափառ եկեղեցի հափաշ
հափաշ իսթիհքեամ վէրմէք իսթէտի : Ս. Օգոստինոս
տէր քի՝ նագըն խըսըմլարըն թէզէվիլիւճիւ՝ նաղըն զիւ-
իւմինէ մուղայիր տիր . վէ մնծ Վրիդոր Հոռմա հայ-
րօղէտի պուլունուն մէկինէ չալըլըր . վէրտիյի սէպէպ :

տախի՝ Սոկրատըն սէջլէտիյինէ մուծապըդ տըրո . « պո՛ւ
 Դ միսիլիւ թէզէվվիւճաւն զիւրիէթ արթմայաճաղը՝
 Դ թէճրիւպէիյէ մալիւմիւմիւզ օլմուշ տուր Դ տէր .
 Թիրիտէնդին սինոգոսու եկեղեցիինն դատիմի թէնպիհ
 լէրինի գալիլէյիպ՝ դանուն թէրթիպինի գուվվէթլէն
 տիրտի . վէ պայաղը նաս մապէյնինտէ խըսըմըղըն իրին
 ճի տէրէճէսինին թէզէվվիւճիւնիւ , եանի՝ իբի գարտաշ
 էվլատարընըն պիր պիրինի ալմասընը մուծլազա մէն
 էթտի :

Դ Յրօդէսդան պայէթլէրինտէ էքսէրի ագրապա
 մապէյնինտէ թէզէվվիւճիւն մէնի՝ իքլինճի տէրէճէտէն
 էթթէ կէշմէզ , Ա՛լ է նիքեհաճըն իճապընտան օլան սատա
 դաթըլա պիրլիքտէ եագըն ագրապատան գըղ ալա պիւ
 մէք ըուխսաթըլ պիրտէն պուլունտուղու մէմլէքէթտէ՝
 պու միսիլիւ թէզէվվիւճտէն հասըլ օլան քէտէրի եօգ
 լայըպ թէճրիւպէ թահաընա տախիլ էթմէյէ չօդ սու
 հուլէթ վար տըր . վէ պու գօղայըդ պէնիմ տըղզա
 թըմի ույանտըրոպ , չօգ վէ էնվաի տիւրլիւ վուգու
 աթըր էոյրէնմէյէ վէ անլադտան պաղեատէ մըղքիւր
 նէթիճէլէրի իսթիխրաճ էթմէյէ սէպէպ վէրտի : Դ

1 . Օմիրճաւորս տրեան կանայս առնէին . վասն
 որոյ գրեաց Սովսէս՝ մարդ պո մերճաւոր մարմնոյ իւրոյ
 մի՞ ղուգեցի : Դ (խմբրոնա . մէյն . Ուլէպ . Դ . 2) .
 « Երբայցին՝ փոխանակ նսւազիւյ անգաւակացի ղնէ :
 (անբ . 3) :

2 . Ծանողք ոչ են աղղակտնք . այլ են այր և կին
 մի մաքմին . . իսկ որդիք որ ՚ի սոցանէ յառաջ դան՝
 ունին զըռլոր արիւն ազգականութեան , և թոռունքն

զերեք մասն՝ և որդիք թողանցն զերկրորդ մասն . և թողունք թողանցն որ են թողնիայքն՝ զմի մասն . և ասա վճարի արիւնն ազգականութեան . սոքա խնամենան և որդիք սոցա առնուն զիրար . (Լեւրեա շնորհալի . Իւրաք աստիճանաց ամասնութեան . Ի Կանգալի) .

3. Ի միոյ հօրէ երկու եղբարք միասէս բովանդակ զարիւնն հօրն իւրեանց յինքեանս ունին . և նոցա որդիքն զերեք մասն արեանն յինքեանս ունին . և նոցա որդիքն որ են թողունք՝ զերկու բաժին արեանն : Եւ նոցա որդիքն որ են թողնիայքն՝ զմի մասն արեանն : Եւ նոցա որդիք որ են ձագթողնիայքն՝ օտարացան . և չորս տարին ՚ի միմեանց մեկնեցան , ժամ է նոցա դառնալ միանալ խնամութեամբ . զի վասն որոյ չորս տարեացս պարտին հեռանալ ՚ի միմեանց , որ ամենեւին սպառի արիւնն ազգականութեան , և ապա դարձեալ խնամենան . որ չլինի արեան մերձաւորութիւն : (Յովհ . Լորզնի . Ի Իւրաքն առ Կանգալ և Ժողովուրդ . Ի Կանգալի) :

Ամապիտի Բլայի . Պէշիգանըն Լնվեր շէհրին . տէ պիրիսի միտեայը ըստըռիտեա կիպի իշ էտիպ չօգ . ճա եէմէսինտէ պիր գաւգիշի էյի շէյ օլմատըղընը խապեր վերմիշէր իսէ տէ տիյնէմէմիշ : Պիր սաաթ կէշէր կէշմէզ շէտիտ սանճըյա թուրուլուպ սանճըյա քէստիրմէնին չարէսինի պուլաւատըղընտան օլ կէճէ էօլմիւշ :